

VOJENSKÉ ZDRAVOTNICKÉ LISTY

ROČNÍK XLIV

LEDEN 1975

ČÍSLO 1

UPLATŇOVAŤ ZÁSADY SOCIALISTICKÉHO ZDRAVOTNÍCTVA I V PODMIENKACH ZDRAVOTNÍCKEJ SLUŽBY ČSLA

Plk. MUDr. Jozef SABO, FMNO — HT/ZS

V tomto článku chcem poukázať na problematiku uplatňovania zásad socialistického zdravotníctva v zdravotníckej službe našej armády. Je to problematika všetkým zdravotníckym pracovníkom v armáde blízka, lebo je obsahom ich dennej práce a činnosti. Cítíme potrebu o hlavných zameraniach tejto práce sa zmieniť, prípadne obnoviť si o nich svoje znalosti, ako aj zkonfrontovať, či práca zdravotníckej služby v ČSLA zodpovedá požiadavkom plnenia týchto zásad, alebo nie.

Politickým, ekonomickým i ideovým obsahom zdravotníctva v našej spoločnosti je línia určená opatreniami a smermi Komunistickej strany Československa.

KSČ v celej svojej histórii, riadiac sa marxizmom-leninizmom, usilovala o sociálnu spravodlivosť pre pracujúcich našich zemí. Cieľom jej politiky bolo zbaviť naše národy vykorisťovania a v zemi zaviesť taký poriadok, ktorý by pracujúcim ľuďom umožnil slobodný a čo najbohatší kultúrny a hmotný život. Táto snaha svetového komunizmu vedľa ekonomických, politických, kultúrnych a ideologických cieľov rieši i potreby človeka jak v oblasti jeho materiálnych a duchovných potrieb, tak i v oblasti ochrany jeho zdravia, života. Boj za kapitalizmu proti vykorisťovaniu za osemhodinovú pracovnú dobu, za pomoc v nemoci a starobe boli reálne ciele.

Prebojovávať a presadzovať zdravotnícku a sociálnu politiku KSČ v minulosti pomáhali jej najlepší vodcovia ako i príslušníci inteligencie, ktorí boli v jej radoch z presvedčenia. Boli to práve oni, ako MUDr. Miloš Nedvěd, ktorí už počas druhej svetovej vojny načrtli program zdravotníckej starostlivosti v novej oslobodenej republike. Vzorom im bola sústava ochrany zdravia prvého socialistického štátu ZSSR. Bolo to však až r. 1951, kedy mohla byť úplne zákonom uplatnená jednotná zdravotnícka sústava ochrany zdravia, zdravých pracovních a životných podmienok. V r. 1952 bol vy-

daný dokument strany a vlády o jednotnej starostlivosti a ochrane zdravia. Boli zrušené kapitalistické vzťahy medzi zdravotníckymi pracovníkmi a nemocnými. Dôraz bol položený na starostlivosť o pracujúcich vo výrobných zariadeniach, o deti a ženu a pracujúcu mládež. Tým bola daná politická línia zdravotníckej starostlivosti približne na 12 rokov. V tomto období bolo dokončené zoštatnenie liečebných ústavov a sanatórií, výroby liekov a zdravotníckej techniky. Bola zrušená súkromná prax lekárov. Štát prevzal všetku starostlivosť o zdravie obyvateľstva. Začali sa zriaďovať ústavy národného zdravia, ktoré boli začlenené k národným výborom. Významným úspechom bolo zriadenie orgánov hygienicko-protiepidemických a zdravotne výchovných.

Na XII. zjazde KSČ bolo konštatované, že zásady k socialistickej premene zdravotníctva boli úspešne splnené jak v oblasti kádrovej, tak i materiálneho vybavenia. Výsledkom týchto snáh strany boli nevídané úspechy v zdravotníckom stave obyvateľstva. Významne sa znížil výskyt niektorých infekčných chorôb (tbc, záškrt, čierny kašeľ, obrna). Bolo dosiahnuté predĺženie života o 7—8 rokov (muži — 67,2, ženy 72,8), poklesla kojenecká úmrtnosť (v r. 1937 — 117 ‰ na 22 ‰ v r. 1963). Celkový zdravotný stav obyvateľstva sa prejavil kladne i v poklese pracovnej neschopnosti, čo malo veľký ekonomický význam.

Na základe rozborov týchto výsledkov KSČ a vláda prijali v r. 1964 uznesenie: „Rozvoj starostlivosti o zdravie v socialistickej spoločnosti“, na základe ktorého bol vydaný 30. 3. 1966 „Zákon o starostlivosti o zdravie ľudu“ číslo 20. Treba zdôrazniť, že právo na ochranu zdravia a liečenie v nemoci je zakotvené v Ústave ČSSR.

Uvedené dokumenty nastolili pred našu spoločnosť v zdravotníckych otázkach nové, kvalitatívne vyššie úkoly a perspektívy.

Hlavné zásady ďalšieho rozvoja starostlivosti o zdravie v dokumente strany a vlády sú:

- starostlivosť o zdravie je vecou spoločnosti,
- starostlivosť o zdravie je vecou každého občana,
- zlepšenie starostlivosti o pracujúcich,
- ďalšie prehĺbenie starostlivosti o novú generáciu,
- rozvoj a plné využitie vedy a techniky,
- zvýšenie kvality zdravotníckych služieb,
- komunistická výchova zdravotníckych pracovníkov.

V preambuli týchto hlavných smerov, ktoré sú v dokumente ďalej podrobne rozpracované, sa hovorí: „V socialistickej spoločnosti sa starostlivosť o zdravie zameriava nielen na dokonalejšiu liečbu nemocí a na ochranu pred ich vznikom, ale stále výraznejšie na rozvíjanie telesného a duševného zdravia a na predĺženie tvorivého ľudského života.“

V hlavnom smere — zlepšenie starostlivosti o pracujúcich sa hovorí: „Práca sa má stať radosťou potrebou človeka. Chrániť zdravie pracujúcich, dbať o to, aby práca prispievala k rozvoju telesných a duševných síl človeka, je úlohou štátnych a hospodárskych orgánov a pracujúcich samých a jedným z hlavných úkolov zdravotníctva.“

Hlavnými princípmi socialistickeho zdravotníctva, ako vyplýva zo straníckych a vládnych dokumentov, je jeho preventívne zameranie, starostlivosť o novú generáciu a ochrana zdravia pracujúcich. Štát túto starostlivosť poskytuje všetkým občanom bezplatne v zdravotníckych zariadeniach, v ktorých organizačnými opatreniami musí byť zabezpečená plynulosť, sústavnosť, dostupnosť a obsahová jednota zdravotníckych služieb. Toto všetko na základe najnovších poznatkov lekárskej vedy.

Tieto princípy, ako základ zdravotníckej politiky KSČ, boli bezozbytku v našej spoločnosti realizované i cez snahy v rokoch 1968—69 ich pôsobenie podceňovať a postupne zameniť súkromovlastníckymi vzťahmi, vlastnými kapitalistickej spoločnosti, s preceňovaním postavenia lekára, jeho významu v ochrane zdravia, čo viedlo mnohých zdravotníckych pracovníkov do radov antisocialistických i antisoviet-ských.

XIV. zjazd KSČ pri obnove všetkých narušených základných princípov výstavby socialistickej spoločnosti na politickom, ekonomickom a ideologickom poli obnovil a potvrdil svoju zdravotnícko-politickú líniu zodpovednosti za zdravý vývoj príslušníkov spoločnosti, ako základnú podmienku svojej humanistickej politiky a hlavného cieľa svojho zamerania — blaho a dobro pracujúceho človeka.

O význame tejto politickej línie jednal i aktív politických pracovníkov zo zdravotníctva štátu i za účasti príslušníkov našej služby, na ÚV KSČ v októbri 1973. Tu bol jednoznačne potvrdnutý a zdôraznený socialistický význam zdravotníctva ako z hľadiska politického, tak

i ekonomického. Bol zvýraznený rozhodujúci požiadavok prejavu politického uvedomenia vedúcich pracovníkov zdravotníctva, predovšetkým lekárov, v duchu zásad marxizmu-leninizmu. Na tomto aktíve bol zdôraznený spätý vplyv dobre fungujúceho socialistickeho zdravotníctva na ekonomiku, predovšetkým v znižovaní práceneschopnosti, úrazovej zábrany, zlepšovania pracovného a životného prostredia.

Zdravotnícka služba ČSLA je súčasťou celoštátnej sústavy ochrany zdravia. Realizuje všetky jej princípy v špecifických podmienkach armády. I naša služba v utváraní sa v socialistickej, ako i celá armáda, prešla stavom prerodu. Predovšetkým v organizačnej štruktúre vychádzalo sa z organizácie zdravotníckej služby Sovietskej armády, najskúsenejšej, ktorej kvalita bola preverená v obrane socialistického štátu, predovšetkým však vo Veľkej vlasteneckej vojne, v ktorej obstála nanajvyš čestne.

Roky od r. 1948 boli rokmi organizačného a kádrového zrodu zdravotníckej služby ČSLA, s úlohou zabezpečovať jeden zo základných zdrojov bojovej pohotovosti, zdravotný potenciál vojsk. Strana prijatými opatreniami zabezpečila kádrovú i materiálnu potrebu služby, v mnohom prednostne pred potrebami štátnej zdrav. správy. V rokoch 1949—1952 boli do armády pre službu v zdravotníctve povolaní politicky i odborne pripravení a spoľahliví lekári a lekárnici. Väčšina z nich bola členmi KSČ, čím sa vytvorilo kádrové jadro morálne i politicky pevné k zabezpečeniu plnenia úkolov. Súčasne sa začalo s intenzívnou výukou a výcvikom kádrov lekárov, farmaceutov a zdravotníkov.

V činnosti zdravotníckej služby armády sa v plnom rozsahu uplatňovali a presadzovali zásady socialistickeho poriadku. Významným príspevkom bolo štúdium sovietskej lekárskej vedy i sovietskej armády ako pre mierovú, tak i poľnú prácu. V zdravotníckych zariadeniach sa dosiahli v ochrane zdravia príslušníkov vojsk i liečených občanských príslušníkov uznávané výsledky, čím zdrav. pracovníci ČSLA prispievajú významne k utužovaniu bratstva a jednoty medzi armádou a ľudom.

Rozhodujúcim činiteľom tu boli a sú predovšetkým komunisti, ktorí sa stali zárukou pripravenosti služby jak vo vojskách, tak i v zdravotníckych ústavoch a zariadeniach.

Za touto činnosťou, ktorú vykonávali nespočetní príslušníci našej služby, komunisti i čestní nestraníci, je nesmierne úsilie, oddanosť veci socializmu, politike KSČ, proletárskemu internacionalizmu.

Možno s plnou zodpovednosťou konštatovať, že i vo výstavbe a určovaní úloh zdravotníckej služby velením armády, realizujúc dôsledne politiku KSČ, sa plne rešpektujú jej socialisticke zásady a princípy. Sú zakotvené v platných základných predpisoch, poriadkoch a nariadeniach pre mierovú a poľnú činnosť. Všetky nor-

matívne opatrenia pre zdravotnícku službu ČSLA vychádzajú zo „zákona o zdraví“, č. 20/1966, ktorého pôsobnosť v armáde stanovuje Sb. MNO č. 16/1973. Základným požiadavkom je starostlivosť o zdravie v armáde zabezpečovať v jednote plnenia úkolov bojovej a politickej prípravy.

Preto základným zameraním zdravotníckej služby ČSLA musí byť preventívnosť s dôrazom na mladú mužskú populáciu povolanú do armády ako i kádrový stav vojakov z povolania. Špecifickosť práce príslušníkov armády vyžaduje i špecifické opatrenia a prístup k ochrane a upevňovaniu ich zdravia. Preventívnosť vyžaduje chápať pôsobnosť zdravotníckej služby úzko primknutú k úkolom bojovej a politickej prípravy vojsk. Preto musí s ňou súvisieť starostlivosť o životné a pracovné podmienky. Kolektívny spôsob života a výcviku v mnohom poznamenáva metódy a organizáciu práce zdravotníkov v armáde, cezto základné opatrenia charakterizujúce socialistické zdravotníctvo musia byť plne rešpektované a zaistené. Aby princípy socialistického zdravotníctva boli naplnené v rozsahu, ako bolo už o nich hovorené vpredu, je nutné, aby každý príslušník zdravotníckej služby bol morálne a politicky pevný, oddaný politike KSČ, ideológii marxizmu-leninizmu a proletárskemu internacionalizmu, s odporom voči svetovým imperialistickým silám. Jedine takýto morálne politický charakter je zárukou zhostenia sa základných povinností socialistického zdravotníka i špeciálne v armáde.

Vojenský lekár je vo svojom postavení verejným činiteľom, a preto jeho osobné ztotožnenie sa s cieľami našej spoločnosti, strany, jej XIV. zjazdu je základným a neodpušiteľným požiadavkom. Sám musí byť o tomto svojom poslaní presvedčený, ztotožňovať sa s ním, pretože len tak bude môcť plniť svoju zodpovednú povinnosť starostlivosti o zdravie príslušníkov armády.

Základné princípy socialistického systému ochrany zdravia, ako sú uzákonené v našej spoločnosti, musí poznať a vedieť v praktickom živote uplatňovať každý z príslušníkov zdravotníckej služby armády. Preto zoznamovanie sa s nimi, konfrontácia ich realizácie v živote a výcviku vojsk má byť stálou povinnosťou všetkých stupňov zdravotníckej služby. Konkrétanou realizáciou týchto princípov možno hodnotiť úpravu výchovného procesu poslucháčov VLVDÚ — zpracovaným a už začínajúcim sa realizovať profilom poslucháča VLVDÚ, kde je zdôraznená vedľa vyučovania morálnych a politických vlastností z pozíc marxizmu-leninizmu a politiky KSČ vysoká odborná, medicínska pripravenosť s dopadom na službu u útvarov. Z toho vyplýva požiadavka, aby výchova lekárov, farmaceutov a zdravotníkov vôbec bola komplexná, priblížená praktickej potrebe vojsk a s ňou spojená i schopnosť naplniť vysokou odbornosťou celú orga-

nizačnú štruktúru vojenskej zdravotníckej služby.

Naším cieľom v súčasnosti, tak ako v štátnej zdravotníckej správe, je upevňovať odbornú i veliteľskú autoritu základného článku služby, a to hlavného lekára útvaru. Za úroveň jeho práce, ktorá je bezprostredná v riešení zdravotníckych potrieb vojsk, zodpovedajú všetky nadriadené veliteľské zdravotnícke články, a preto mu musia pomôcť organizovať a zabezpečovať socialistické zásady: odbornosť, dostupnosť, včasnosť, komplexnosť, o bezplatnosti už nehovoriac.

Normatívnym podkladom k organizovaniu a rešpektovaniu týchto zásad je nový predpis Zdrav-1-1 („Zdravotnícke zabezpečenie vojsk v mieri“). Je a bude povinnosťou riadiacich článkov, aby mali v tejto problematike z politického, odborného i organizačného hľadiska jasné a boli v ich realizácii vysoko aktívny. Vyplýva z toho riešiť aktívne a operatívne, kde sú na to podmienky, spoločné ošetrovacie zariadenia v posádkach, ošetrovne vybavovať zdravotníckym materiálom, potrebným k odbornej činnosti ako i komplexnej zdravotníckej výchove príslušníkov zdravotníckej služby, tak i veliteľov, štábov i ostatných príslušníkov útvarov. Do komplexnosti a výšky úrovne odbornosti zapojiť účelne a organizovane vojenské nemocnice, hygienicko-epidemiologické oddiely a celú sústavu zdravotníckeho materiálneho zásobovania.

Vojenské nemocnice v súčinnosti s lekármi útvarov spádu musia významnejšie pôsobiť v preventívnom zameraní metódou dispenzarizácie chorôb, ktoré v armáde majú svoje špecifické miesto. V tomto smere sa ukazuje významným pokrokom masové sledovanie a vyšetrovanie činnosti srdcovocievneho aparátu u dôstojníkov štábov a vyšších vekových skupín. V celkovom zameraní ovládať zásady zásahu v akútnych prípadoch, masových ochoreniach, úrazoch a pod. Krátko povedané držať krok s rozvojom lekárskej vedy, vychádzať z nej a realizovať jej požiadavky danými kádrovými i materiálnymi možnosťami.

V svojej komplexnosti nie málu úlohu hrajú i naše kúpeľné a rekreačné zariadenia, ktorých vhodné a správne indikačné využitie úspešne pomáha riešiť ochranu, upevňovanie a navracanie zdravia príslušníkov našej armády.

V minulosti i súčasnosti nás príslušníkov zdravotníckej služby ČSLA naplňovala hrdosťou vysoká odborná úroveň práce a bezvýhradné rešpektovanie socialistických zásad daných našou spoločnosťou, preto nech je i pre budúcnosť našou snahou udržiavať tento smer, pre blaho našej spoločnosti, pre zvyšovanie bojovej pripravenosti ČSLA.

V tomto článku nešlo o podrobný rozbor a zhodnotenie situácie v zdravotníckej službe armády, ale o upozornenie príslušníkov služby na zásady, ktoré podmieňujú našu prácu, určujú jej zameranie a obsah.

Literatúra u autora